ולית ליה לר"ש שיעורא. קס"ד הכל לפי היזק הדליקה ישלם אפילו אין לאור לעבור: **לא** יעמיד אדם תנור בתוך ביתו כו'. שיכול לעכב עליו בעל העליה אם הבית של אחד והעליה של אחר היה מעמידו בעליה בעל הבית מעכב ובקונטרס פירש לענין בני העיר שמעכבין עליו וכמו שפירש ניחא דהוי דומיא דאינך מתניתין דהתם בפרק לא יחפור (ב"ב דף כ:):

לפלוג ולימני בדידה. [8] ולא"ת השתא במדליק בתוך שלו וי"ל דע"כ היינו בתוך ביתו של חבירו מדליק דאי במדליק בתוך שלו אע"פ שדרך בני אדם להניח בבתים היה פטור [ב] דהא קתני ריש"א וחכ"א אינו משלם אלא גדיש של חטין או גדיש של שעורין משום דאפילו אמוריגין ולבי בקר דר"י מחייב [ג] אבל במדליק בשל חבירו דבנן מחייבי אמוריגין ולבי בקר דר"י מחייב וחכמים פוטרין [ד] אבל במדליק בשל חבירו אפילו לרבנן אפיר פריך דליפלוג בדידה בגדיש עלמה דהא בירה נמי לא מיתוקמא אלא במדליק בשל חבירו [ה] ואם ר"ל דב דהנא מחלוקת במדליק בתוך שלו דפליגי אפילו בארנקי דר' יהודה מחייב אע"פ דאין דרך ארנקי להניח בגדים ורבנן פטרי אפי' במוריגין כדפריש [ו] מ"מ כשמסיים אבל במדליק בתוך של חבירו ד"ה משלם כל מה שבתוכו אפילו בארנקי נמי קאי דמשמע ד"ה משלם כל מה שבתוכו לרבנן כמו לר"י [ז] הלכך פריך שפיר לפלוג ולימני בדידה דלשמעינן אפי' ארנקי בגדים דאין דרכו להניח דהוי רבותא טפי ועוד שקשה לשון המשנה דקתני שדרך בני אדם להניח בבתים דאפי' אין דרך נמי מחייבי רבנן במדליק בתוך של חבירו:

אלא אמר רבא בתרתי פליגי [ט] [פליגי] במדליק בתוך שלו בו'. דר"י מחייב אפי' ארנקי בגדים שאין דרך להניח מדנקט מודים חכמים במדליק את הבירה לבך נקט בירה דרוסה למגות שיחייבו רבנן אפי' בארנקי כמו ר"י ואי רבי יהודה לא מחייב במדליק בתוך שלו אלא דוקא במוריגין הוה ליה לפלוגי בדידה ולימא דמודים חכמים במדליק גדיש של חבירו דחייב במוריגין אלא דאי מחייב ר"י במדליק בתוך שלו אפי' בארנקי בגדים ורבנן לא מחייבי אפי' במוריגין דקתני אינו משלם אלא גדיש של חטים כו' ופליגי נמי במדליק בתוך של חבירו דר' יהודה מחייב אפי' בארנקי בגדים ורבנן לא מחייבי אלא במוריגין של חבירו שדרכו להניח בגדים [ח] וטעמייהו יש לפרש דר' יהודה לא פטר בתמון כלל ורבנן במדליק בתוך שלו פטרי מלשלם. ר' שמעון אומר לא אמרו כל השיעורין הללו אלא אם הזיק פטור מלשלם. **המדליק את הגדיש והיו בו כלים טמונים ודלקו ר' יהודה אומ' משלם כל מה שבתוכו.** וכן הלכה מדאמר במסקנא לר' יהודה דמיחייב על ניזקי טמון באש עשו בו תקנת נגזל באשו, ומדרשו האחרונים תקנה זו לרבי יהודה ש"מ דסברי לה כוותיה. ואף חכמים לא פליגי עליה דר' יהודה אלא במדליק בתוך שלו והלכה לתוך של חבירו, אבל מדליק בתוך של חבירו משלם כל מה שבתוכו דקרא דפטר טמון לא פטר אלא בכי (תשא) תצא אש מעצמו, אבל מדליק בידים את של חבירו לא פטר והרי הוא כשאר נזקין. **היה גדי דעבד סמוך לו נשרף עמו חייב בגדי דפטור על העבד.** ואוקמה רבה למתניתין בתרתי פליגי במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך שלחבירו דר' יהודה מחייב אטמון ורבנן פטרי. ופליגי נמי מדליק בתוך של חבירו, ר' יהודה מחייב כל מה שהיה בתוכו ואפילו ארנקי, ורבנן אמרי כלים שדרכן להיטמן בגדיש כגון מוריגין ולבי בקר הוא דמשלם, כלים שאין דרכן להיטמן בגדיש לא משלם.

מתני' המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אלעזר בן עזריה אומר רואין אותו כאילו הוא באמצע בית כור ר"א אומר ט"ז אמות כדרך רה"ר רבי עקיבא אומר חמשים אמה ר"ש אומר [י] שלם ישלם המבעיר את הבערה [א] הכל לפי הדליקה: **גמ'** ולית ליה לר"ש שיעורא בדליקה והתנן [ב] לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש על גבו גובה ד' אמות היה מעמידו בעלייה עד שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח [ג] ואם הזיק משלם מה שהזיק ר' שמעון אומר לא נאמרו שיעורין הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכל לפי גובה הדליקה אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ש: **מתני'** [ד] המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר"י אומר משלם מה שבתוכו וחכ"א אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורין [ה] היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור [ו] ומודים חכמים לר"י במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים: **גמ'** אמר רב כהנא מחלוקת במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר"י [ז] מחייב אנזקי טמון באש ורבנן פטרי אבל במדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שבתוכו א"ל רבא אי הכי אדתני סיפא מודים חכמים לר"י במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים לפלוג וליתני בדידה בד"א במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שהיה בתוכו אלא אמר רבא בתרתי פליגי פליגי במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר"י מחייב אטמון באש ורבנן סברי לא מחייב ופליגי נמי במדליק בשל חבירו דר"י סבר משלם כל מה שבתוכו ואפילו ארנקי ורבנן סברי [ח] כלים שדרכן להטמין בגדיש כגון מוריגין ולבי בקר הוא דמשלם כלים שאין דרכן להטמין בגדיש לא משלם תנו רבנן המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר"י אומר משלם כל מה שהיה בתוכו וחכמים אומרים [ט] אינו משלם אלא גדיש של חטין או גדיש של שעורין ורואין מקום כלים כאילו הוא מלא תבואה במה

באגני דארעא מקרו: **מתני'** המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אלעזר בן עזריה אומר רואין אותו כאילו הוא באמצע בית כור ר"א אומר ט"ז אמות כדרך רה"ר רבי עקיבא אומר חמשים אמה ר"ש אומר [י] שלם ישלם המבעיר את הבערה [א] הכל לפי הדליקה. **גמ'** ולית ליה לר"ש שיעורא בדליקה והתנן [ב] לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש על גבו גובה ד' אמות היה מעמידו בעלייה עד שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח [ג] ואם הזיק משלם מה שהזיק ר' שמעון אומר לא נאמרו שיעורין הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכל לפי גובה הדליקה אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ש: **מתני'** [ד] המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר"י אומר משלם מה שבתוכו וחכ"א אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורין [ה] היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור [ו] ומודים חכמים לר"י במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים: **גמ'** אמר רב כהנא מחלוקת במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר"י [ז] מחייב אנזקי טמון באש ורבנן פטרי אבל במדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שבתוכו א"ל רבא אי הכי אדתני סיפא מודים חכמים לר"י במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים לפלוג וליתני בדידה בד"א במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שהיה בתוכו אלא אמר רבא בתרתי פליגי פליגי במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר"י מחייב אטמון באש ורבנן סברי לא מחייב ופליגי נמי במדליק בשל חבירו דר"י סבר משלם כל מה שבתוכו ואפילו ארנקי ורבנן סברי [ח] כלים שדרכן להטמין בגדיש כגון מוריגין ולבי בקר הוא דמשלם כלים שאין דרכן להטמין בגדיש לא משלם תנו רבנן המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר"י אומר משלם כל מה שהיה בתוכו וחכמים אומרים [ט] אינו משלם אלא גדיש של חטין או גדיש של שעורין ורואין מקום כלים כאילו הוא מלא תבואה במה

בגאגני. כמו בגאגנות (שמות כד) קוניי"ש בלע"ז: **מתני' נאמלע** [ב] פי' ר"ש המתני'. רש"ל, [ג] לעיל כב: מנ:, [ד] [ע"ר מתוס' ב"ב כט: ד"ה ומודים], [ה] [לעיל ה: ס.], [ו] [שמות כבב], [ז] הוא פי' רשב"ם לעיל כפ' שני כב:, [ח] [צ"ל אחר ד"ה במדליק], [ט] [רש"ל],

בגאגני. כמו בגאגנות (שמות כד) קוניי"ש בלע"ז: **מתני' נאמלע** [ב] פי' ר"ש המתני'. רש"ל, [ג] לעיל כב: מנ:, [ד] [ע"ר מתוס' ב"ב כט: ד"ה ומודים], [ה] [לעיל ה: ס.], [ו] [שמות כבב], [ז] הוא פי' רשב"ם לעיל כפ' שני כב:, [ח] [צ"ל אחר ד"ה במדליק], [ט] [רש"ל],

בגאגני. כמו בגאגנות (שמות כד) קוניי"ש בלע"ז: **מתני' נאמלע** [ב] פי' ר"ש המתני'. רש"ל, [ג] לעיל כב: מנ:, [ד] [ע"ר מתוס' ב"ב כט: ד"ה ומודים], [ה] [לעיל ה: ס.], [ו] הוא פי' רשב"ם לעיל כפ' שני כב:, [ח] [צ"ל אחר ד"ה במדליק], [ט] [רש"ל],

בגאגני. כמו בגאגנות (שמות כד) קוניי"ש בלע"ז: **מתני' נאמלע** [ב] פי' ר"ש המתני'. רש"ל, [ג] לעיל כב: מנ:, [ד] [ע"ר מתוס' ב"ב כט: ד"ה ומודים], [ה] [לעיל ה: ס.], [ו] הוא פי' רשב"ם לעיל כפ' שני כב:, [ח] [צ"ל אחר ד"ה במדליק], [ט] [רש"ל],

---

עין משפט נר מצוה

סא א מיי' פי"ד מהל' מזק' ממון הלכה ב סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סימן תיח סעיף ג:

סב ב ג מיי' פ"ט מהל' שכנים הלכה יא סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קנה סעיף ח:

סג ד מיי' פי"ד מהל' מזק' ממון הלכה ח סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף יג:

סד ה מיי' שם הל' יז:

סה ו ז ח מיי' שם הל' יג והל' ח ט סמג שם טוש"ע שם:

מוסף רש"י

אלא אם כן יש על גבו גובה ארבע אמות. מלגו גוזה ארבע אמות מפי התנור עד התקרה, כדי שלא יאחז האור בתקרה (ב"ב כ:). עד שיהא תחתיו מעזיבה. אשמעי"ך בלע"ז טיח קרקע, שלשה טפחים. שלא תגיע התקרה תחתיהם של עליה, ועל גביו ד' אמות (שם). ובכירה. אף היא כלי חרס ששופתים קדירה על חלליה ואין עושין בתוכה היסק גדול כמו שעושין בתנור (שם) שאין היסק שבה גדול, שפח. מעזיבה יהא תחתיה (ב"מ קיח:). **ואם הזיק.** שלקח הבית והדליק את סביביו (שם) אחר שהיו שם כל השיעורין הללו, משלם מה שהזיק. ואע"פ כן נתכוון עליו הכתוב להרמיק בכל השיעורים הללו, שמא ידליק בתיסה (ב"ב כ:). **היה גדי כפות לו.** לגדיים, **ועבד סמוך לו.** לגדיים, **ונשרף עמו חייב.** אגדי ואגדים, לפי שאין לו דין מיתה בשביל העבד שהיה לו לברוח (לעיל כב: וכעי"ז לעיל מג:). **עבד כפות לו וגדי סמוך לו כו' פטור.** אגדי ואגדים, דקס ליה בדרכה מניה, שההוכג העבד נהרג דהתיב נקס יגקס, והאי דנקט גדי דאגדי דמוקמינן בגגדי דחד ועבד דחד, דבגדים ועבד ליכא לאוקמי הכי, דאוקמא דמלמא לגדודי אינם עבדיה לגמור לדשו, ואילו דנקט גבי עבד כפות וסמוך, נקט גבי גדי כפות וסמוך, ואע"ג דבגגי אין לומר היה לו לברוח, שהרי אין בו דעת, ואם אינו כפות וסמוך נמי חייב כדאמרינן (לעיל כ:), שורו כממונו (לעיל כב:).

רבינו חננאל

נגאני דארעא מקרו, פי' מקום אשבורין מלשון (שה"ש ז, ג) שרדך אגן הסהר, וישם באגנות (שמות כד, ז). **אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכל לפי גבוהה של דליקה.** למעלה מגובה של דליקה צריך ארבע אמות. **אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי שמעון.** ורבינו חננאל ז"ל כתב בשמעתין ובפרק הבית והעליה (ב"מ קיח, ב) נראין הדברים כי הא דר' שמעון שיטה היא, משום דאמרינן התם אמר (רבא) [אביי] רשב"ג ור' יהודה ור' שמעון כולהו סבירא להו כל שנתנו לו חכמים רשות אם הזיק פטור מלשלם. ר' שמעון דתנן ר' שמעון אומר לא אמרו כל השיעורין הללו אלא אם הזיק פטור מלשלם. **המדליק את הגדיש והיו בו כלים טמונים ודלקו ר' יהודה אומ' משלם כל מה שבתוכו.** דקתני דעבד סמוך לו נשרף עמו חייב בגדי דפטור על העבד. ואוקמה רבה למתניתין בתרתי פליגי במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך שלחבירו דר' יהודה מחייב אטמון ורבנן פטרי. ופליגי נמי מדליק בתוך של חבירו, ר' יהודה מחייב כל מה שהיה בתוכו ואפילו ארנקי, ורבנן אמרי כלים שדרכן להיטמן בגדיש כגון מוריגין ולבי בקר הוא דמשלם, כלים שאין דרכן להיטמן בגדיש לא משלם.

מסורת הש"ס

א) ב"מ קיח: ב"ב כ:, **ב)** פי' ר"ש המתני'. רש"ל, **ג)** לעיל כב: מנ:, **ד)** [ע"ר מתוס' ב"ב כט: ד"ה ומודים], **ה)** [לעיל ה: ס.], **ו)** [שמות כבב], **ז)** הוא פי' רשב"ם לעיל כפ' שני כב:, **ח)** [צ"ל אחר ד"ה במדליק], **ט)** [רש"ל],

---

תורה אור השלם

1. כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמְּבַעֵר אֶת הַבְּעֵרָה: שמות כב ה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מוריגין וכו' יתידות. ג"ע ופע"ז דף כד ע"ב איתא דנקרפיס עצמם הן פגימות ש"ס:

לעזי רש"י

קוניי"ש [קונקי"ש]. שקתות, אגנים.

מוסף תוס'

א. פירוש בדידה בגדיש ואמאי נקט בירה. ר"פ. ב. דהא טמון הוא, וטעמייהו דרבנן בטמון לאו משום דרך ולאו דרך הוא אלא מאו הקמה מה קמה וכו'. תפ"ר. ג. אבל ארנקי בגדיש אפי' ר"י פוטר שאינו חייב לעולם אלא על מה שראוי לתת לתוכו. רשב"ם. ד. שלא באש זה פטרה בו תורה את הטמון כו', [ומ"מ] אין חכמים מודים אפי' במדליק בתוך של חבירו אלא במה שדרך בנ"א לתת לתוכו. רשב"ם. ה. כיון שהדיין אחד בגדיש כמו בבירה, דכאן וכאן בין למר ובין למר אינו חייב אלא על מה שראוי להיות בתוכו, לפלוג בגדיש עצמו ולענין מוריגין שבתוכו. רשב"ם. ו. [ו]דלמא להכי נקט בירה משום דבדידה משכח דמודו רבנן דמחייב אפי' בכל דבר כגון בארנקי כו', אבל בגדיש לא הוו מחייבי רבנן בארנקי רק בדברים שדרכו להטמין כגון מוריגין ולבי בקר. ר"פ. ז. דרבנן שוו לר' יהודה במדליק בתוך של חבירו, ור"י מחייב אפי' בדברים שאין דרכן להטמין במדליק בתוך שלו, וה"ה במדליק בתוך של חבירו דליכא שום חילוק לר"י. ר"פ. ח. הלכך לא מצי משכח שיהיו מודים חכמים לר"י, דהיינו בכל דבר, רק בבירה. ר"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ד"ה משלם מה שנטלו. רבא מתרץ לה לטעמיה בכלים שדרכן להטמין בגדים: **אלא דמי גדיש.** אם הנעילו בעל הסדה ולא קביל עליה אלא נטירותא דגדיש: **חטין וחיפן בשעורים.** אע"פ שנותן לו רשות לחטין אינו משלם אלא שעורין דאמר ליה לא ראיתי אלא שעורין לפיכך לא נזהרתי בהן כל כך: **מאי הוה ליה דאזקתיה.** בידים שנרפתו או שהשלכתו ליה. ולא דמי למשאיל מקום לחבירו להגדיש שעורין והגדיש חטים דאמרן לעיל אינו משלם אלא דמי שעורין דמבעיר לא מזיק בידים הוא אלא פושע כדכתיב[ב] כי תצא אש ומצאה מפי המורה: **פשעה בו.** לא שמרתו כדרך השומרים ואבד: **[בדרכא] מתניתא לה.** משמיה דרבא אמריתו לה: **שעורין וחיפן בחטין.** נותן לו רשות להגדיש שעורין ולא חטין: **שמעת מינאה לר' יהודה.** מליבא דר' יהודה דמתני': **עשו תקנה נגזל נאשו.** כי היכי דתקנו רבנן לנגזל ליטבע כמה גזלו ויטול דתנן במסכת שבועות (דף מד:) אלו נשבעין ונוטלין השביר והנגזל כך תקנו באשו שישבע מה הטמין ויטול: **אליבא דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי.** בפרק הגזל ומתליל (לקמן דף קיז:): **בספפתא.** לרגז שמניחין בו כספים: **אמיה.** עשיר שאומדין אותו לכלי כסף:

מתני'

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חבירו אבל במדליק בתוך של חבירו משלם כל מה שבתוכו. כלומר בדבר שדרכו בגון מוריגים וכלי בקר אבל אחרנקי בגדיש לא מחייבי רבנן אע"פ שדלקתנו[ו] בכל הני דלעיל שיהא משלם כל מה שבתוכו לרבנן כמו לר' יהודה הני מילי היכא דקתני ומודים או היכא דקתני דברי הכל אבל הכא במה דברים אמורים ולאו אמילתא דרבי יהודה קיימי:

שאינו משלם אלא דמי שעורים.

במדליק בתוך שלו איירי[א] דאי במדליק בתוך של חבירו שעורין והגדיש חטין למה לא ישלם חטין כיון דחזי להו ובסמוך מדמי להו נמי לנותן דיינר זהב לאשה ופשעה בו משמע דהיינו מדליק בתוך שלו והלכה בתוך של חבירו:

לרבי יהודה דמחייב על נזקי טמון **באש בו.** לרבנן נמי הוה מצי למימר דעשו תקנה בדיבה בכל דבר ובגדיש במוריגין[ב] אלא רבותא אשמועי' דלרבי יהודה אפי' ארנקי בגדיש עשו תקנת נגזל[ג]:

עשו תקנת נגזל במסור או לא.

כתב רב אלפס כגון שיש עדים שמסרו ואיבד ממונו ואין יודעין כמה[ד] מיקו וכל מיקו דממונא נקולא[ה] ובשם רב האי גאון כתוב שישבע ויטול מחלה שכל מיקו דממונא חולקין[ו] ואין נראה לר"י לחייב כלל משום מיקו ור"ת מפרש דהך בעיא[ז] כשהמוסר מכחיש את הנמסר דומיא דנגזל בשבועות דגזלן מכחישו אבל אם המוסר עצמו אינו יודע כמה[ח] ישבע נמסר כמה הפסיד ויטול ולר"י נראה דהך בעיא אפילו אין המוסר יודע דומיא דתקנת נגזל באשו שאין המבעיר יודע כמה הפסיד הניזק דמבעי ליה במסור אי עשו תקנתא או לא[ט]:

מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא. אפילו יש עדים שהיה בו מרגניתא מבעיא ליה דשמא לא אבעי ליה לאסוקי אדעתיה להאי ולא אמרינן מאי הוה ליה גביה לאזקיה כיון דלא רגילי אינשי לאנוחי כלל[י] ולא דמי לדינר זהב[יא] דלעיל דאבעי לה לאסוקי אדעתא טפי דפעמים שאומר כן דירא שאם היתה יודעת שהוא של זהב לא היתה שומרתו ולא דמי נמי לארנקי בגדיש דרגילין טפי דמנחי מרגניתא בכספתא ואין לפרש דלעניין שבועה[יב] מבעיא ליה אי עשו תקנת נגזל ויהא נאמן לומר שהיה בו מרגניתא דל"כ מה היה אומר לרב אשי דלא אמר מתני' מה ענין זה למשנתינו[יג]:

מה בין גזלן לחמסן. בלשנא דקרא אין חילוק ביניהם[יד] והכא קבעי מה בין גזלן דרבנן לחמסן דרבנן דתניא בפ' זה בורר (סנהדרין דף כה:) הוסיפו עליהם הגזלנים והחמסנים ומפרש גזלן לא יהיב דמי ובמלאכת חרש שוטה וקטן כדמוקי ליה התם דאין פסול מן התורה אלא משום דרכי שלום: **חמסן יהיב דמי.** וכשלא אמר רואה אני כדמפרש אבל מן התורה אינו פסול[טו] אלא היכא דלא יהיב דמי אבל היכא דיהיב דמי כשר אע"ג דלא אמר רואה אני אע"פ שעובר על לאו דלא תאמרי בפרק שנים אוחזין (צ"מ דף ה: ופס ד"ה בלא) לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו וההיא דסוף מכילתין (דף קיט.) דמייתי תחמסם בני יהודה דאפילו היכא דיהיב דמי הוה כאלו גוטל נשמתו לאו דרשה גמורה היא אלא אסמכתא בעלמא דחמסן דקרא היינו גזלן דלא יהיב דמי ומ"ת כיון דחמסן דיהיב דמי פסול מדרבנן מ"כ כי אמרי' בפ' שנים אוחזין (צ"מ ד' ה: ופס ד"ה בלא) אלא הא דאמר רב הונא משביעים אותו שבועה שאינה ברשותו וימא מיגו דחשיד כו' ומשני מורה ואומר דמי קיימינא מ"מ מה תירץ בכך אם הוא מעכב הפקדון בידו ורולה ליפטר בדמים בעל כרחו של בעלים הרי הוא חמסן ופסול לשבועה מדרבנן ואכתי וימא מיגו דחשיד כו' וי"ל דמ"מ[טז] בגזלן דאורייתא אין להוכיח אלא יהא חשוד אשבועתו ועוד דחמסן דרבנן כשר הוא ואינו פסול עד שיכריזו עליו כדאמר בפ' זה בורר (סנהדרין ד' כו:) ואפילו אם הוא ידוע שנעשה חמסן בעניין זה שמא לא רצו אנשים לפוסלו בכך וגם לא להכריז אלא דוקא כי שקיל וחטיף בזרוע בעל כרחייהו דבעלים[יז] והמקשה דקא פריך וימא מיגו דחשיד כו' אע"ג דהא ודאי קיס לן דגזלן דרבנן בעי הכרזה ואינו נפסל עד אחר הכרזה כל עיקר לא הביא דברי רב הונא אלא משום דמקשה והא דעבר בלא תחמוד א"ל הכי מקשה כיון שפטר עצמו במה שטען שגנבו או נאבדו ואינו משלם דמיס אלא לפי שאינו רוצה לישבע ואם היה פוטרו מן השבועה לא היה משלם כלום א"כ וימא מיגו כו' ומשני מורה ואומר כו' וגם אם היה פוטרו מן השבועה שמא כמו כן היה משלם דמיס לפי שמעכב הפקדון בידו ולהכי לא חשיד אחמסן:

פסולה

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו[ו] (דברי הכל) משלם כל מה שהיה בתוכו ומודה ר' יהודה לחכמים

[א]במשאיל מקום לחבירו להגדיש גדיש והגדיש והחטמין שאין משלם אלא דמי גדיש בלבד [ב]להגדיש חטין והגדיש שעורין שעורין והגדיש חטין חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטים שאינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אמר רבא [ג]הנותן דינר זהב לאשה ואמר לה הזהרי בו של כסף הוא הזיקתו משלמת דינר זהב משום דאמר לה מאי הוה ליך גביה דאזקתיה [ד]פשעה בו משלמת של כסף דאמרה ליה נטירותא דכספא קבילי עלי נטירותא דדהבא לא קבילי עלי א"ל רב מרדכי לרב אשי אתון בדרבא מתניתו לה אנן ממתניתא פשיטא לן חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטין אינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אלמא אמר ליה נטירותא דשערי קבילי עלי הכא נמי אמרה ליה נטירותא דדהבא לא קבילי עלי אמר רב שמעית מילתא לר' יהודה ולא ידענא מאי היא אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמיע ליה לר' יהודה דמחייב על נזקי טמון באש [ה]עשו תקנת נגזל באשו בעי אמימר עשו תקנת נגזל במסור או לא אליבא דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי לא תבעי לך דמסירות נמי לא דיינינן אלא כי תבעי לך אליבא דמ"ד [ו]דיינינן דינא דגרמי [ז] עשו תקנת נגזל במסור דמשתבע ושקיל או לא [ח]תיקו ההוא גברא [ט]דבטש בכספתא דחבריה שדייה בנהרא אתא מריה ואמר הכי והכי הוה לי בגוה יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גוונא מאי א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לאו היינו מתניתין דתנן ומודים חכמים לר' יהודה במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להניח בבתים אמר ליה [י]אי דקא טעין זוזי הכא נמי הכא [יא](במאי עסקינן) דקא טעין מרגניתא מאי מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא [יב]תיקו [יג]א"ל רב יימר לרב אשי טעין כסא דכספא בבירה מאי אמר ליה [יד]חזינא אי איניש אמיד הוא דאית ליה כסא דכספא אי נמי איניש מהימנא הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לאו כל כמיניה א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א"ל [טו]חמסן יהיב דמי [טז]גזלן לא יהיב דמי א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה [יז]והאמר רב הונא [יח]תלוה וזבין זביניה זביני לא קשיא הא דאמר רוצה אני הא [יט]דלא אמר רוצה אני:

מתני'

[ו] רש"ל מ"ז וכ' רש"ס דל"ל למוקמו וכמ"ש תוס' לעיל ד"ה לפלוג, [ז] רש"ל לעיל ד"ה לפלוג, [ח] רש"ל מ"ז, [ט] שבועות מו:, [י] ב"ב מז:, [יא] [שמות כב], [יב] גי' רש"ל לרב כהנא דלעיל,

מוסף רש"י

תלוה וזבין. מי שאלו אותו לו עשו לו יסורין עד שמכר וקיבל הדמים ואמר רוצה אני, **זביניה זביני.** ולא יוכל לחזור בו (רשב"ם ב"ב מז:).

מוסף תוס'

א. דהשתא לא חשיב מזיק אלא הוי כפשיעה בעלמא. כ"ש. **ב.** במדליק בתוך של חבירו שלא ברשות דנשבע כמה כלים טמונים היו שם ונוטל, דהא מודו רבנן דמשלם לו מוריגין וכלי בקר שדרכן להצניע בתוכו. ה"ר יומנן בשימו"ק. **ג.** [דלרבנן] פשיטא דהיינו נגזל לגמרי שהרי נכנס לתוך רשות חבירו שלא ברשות לבשל שם תבשילו והבעיר גדישו כלומר שלא שמר אשו מרוח מצויה, אבל אליבא דר' יהודה דמיירי בהדליק בתוך שלו אמינא שלא עשו בו תקנת נגזל דהא לא דמי לנגזל שהרי לא נכנס לתוך של חבירו [קמ"ל ד]אפ"ה עשו תקנת נגזל בו. ה"ר יומנן בשימו"ק. **ד.** דומיא דאשו ונגזל דמיירי שיש עדים שראוהו שנכנס בביתו וכלים טמונים תחת כנפיו. כ"פ. **ה.** ומספיקא לא מפקנן ממונא. לא"פ. מיהו נראה דהמוציא מחברו עליו הראיה. כ"פ. ואם תפס הנמסר אין מוציאין מידו. מאירי. **ו.** דקיימא לן ממון המוטל בספק חולקין, ותיקו דממונא ספק הוא. רשב"א. **ז.** מיירי. כ"פ. **ח.** הפסידו. כ"פ. **ט.** שלא עשו תקנת נגזל באשו אלא בשהוא טוען איני יודע הא אם אמר בבריא חפשתי בה ולא היה בה מה שזה טוען אין מוציאין שלא בראיה, ואע"פ שבתקנת נגזל הנגזל טוען בבריא ואעפ"כ עשו תקנה לנגזל, הנגזל חשוד, וזה, רצוני לומר המדליק, אינו חשוד. מאירי. **י.** [ו]אנוס היה לגמרי. כ"פ. **יא.** ואמר לה של כסף. מו"ז. **יב.** ובדליכא עדים. כ"פ. **יג.** [ד]מתניתין על כרחין בדאיכא עדים מיירי דהא לא איירי מתניתין מדין תקנה דנגזל באשו מדלא מייתי מינה ונימא דעשו תקנת נגזל. כ"פ. **יד.** דבלישנא דקרא חמסן היינו גזלן ולא יהיב דמי. תוס' שאנן בשימו"ק. **טו.** לעדות ולשבועה. תוס' כ"מ ה ע"ב ד"ה בלא. **טז.** אפילו איכא לאוכוחי מהכא דלא אמרינן מיגו דחשיד אממונא וכו' בגזלנות דרבנן, מ"מ. תוס' שאנן בשימו"ק. **יז.** אבל הכא לא חציף אלא מעלים חמסנותו ואמר שנאבדה לו, לא פסיל. תוס' כ"מ שם.

עין משפט נר מצוה

סו א מיי' פי"ד מהל' נ"מ הל' יא סמג עשין סט טוש"ע מ"מ סי' מיח סעי' יד:

סז ב מיי' שם שם טוש"ע שם סעי' טו:

סח ג ד טוש"ע מ"מ סי' רלח סעי' ד:

סט ה מיי' פי"ד מהל' נ"מ הל' יב ופ"ז מהל' חובל ומזיק הלכה ח סמג עשין סט וסי' פ טוש"ע מ"מ סי' מיח סעי' יג וסי' ל סעי' ז וסי' שפח סעי' ח:

ע ו מיי' פ"ז מהל' חובל ומזיק הל' ז סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' שפו סעי' ח:

עא ז מיי' שם פ"ח הל' ז סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שפח סעי' ז [רב אלפס במקומו ועוד בפ' י' דף מטו]:

עב ח ט י כ מיי' שם פ"ז הל' יז סמג שם טוש"ע שם סעי' ח:

עג ל מיי' פ"י מהל' עדות הל' ד ופ"א מהל' מכירה הל' ה סמג לאוין ריד טוש"ע מ"מ סי' לד סעי' יג וסי' רה סעי' ח:

עד מ מיי' פ"ח מהל' גזילה הלכה ג סמג לאוין קפו טוש"ע מ"מ סי' שנו סעי' ז:

עה נ מיי' פ"א מהל' מכירה הלכה ח סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' רה סעי' ח:

עו ס מיי' פ"א מהל' עדות הלכה ד סמג לאוין ריט טוש"ע מ"מ סי' לד סעי' יג:

גליון הש"ס

גמ' עשו תקנת נגזל במסור. עיין לעיל דף לד ע"ח תוס' ד"ה תמול ולקמן ע"ב תוס' ד"ה יפלו שטרות:

רבינו חננאל

בעי אמימר אליבא דמאן דאמ' דיינינן דינא דמסורות עשו תקנת נגזל במסור ומשתבע הנמסר ושקיל, אי לא, ועלתה בתיקו. וקימא לן כל תיקו דממונא לקולא ולא משתבע ולא שקיל ולא מידי. וראינו שפסק רבינו הגאון בספר שבועות (משפטי השבועות ח"ב ש"ב) נשבע כמה נענש ונוטל מן המסור חצי מה שנענש, דקימא לן (לעיל מו, ב) ממון המוטל בספק חולקין, ותיקו דממונא ספק הוא, ובהדיא אמרינן המסור הוא מכ"ר אבות נזיקים ולאו קנסא הוא אלא ממונא הוא, והוא מפורש בתחלת המסכת (ע' לעיל ה, א), ולא עוד אלא דחזינן סוגיא דשמעתא במסקנא עשו תקנת נגזל במפסיד ממון חבירו בידים, ונשבע ושקיל. [ערוך]: **ההוא גברא דבטש בכספתא דחבריה וכו'.** בטש, פי' בעיטה שהיא רפיסה ברגל. [ערוך]: **בכספתא,** פי' ארגז שמשימין שם הכספין. א"ל **רב יימר לרב אשי טענו כסא דכספא בבירה מאי, אמר ליה חזינא אי איניש אמיד הוא וכו'.** שמע מינה עשו

תקנת נגזל כמפסיד ממון חבירו בידים. **ירושלמי** (פ"ו ה"ו). חד בר נש אפקיד בהדיה חבריה חד שק צרור ואירעו אונס. הדין הוה אמר סיגון הוה מלא ואיתו הוה אמר מיטכסין הוה מלא. אתא עובדא קומיה דרב ואמר הרי זה נשבע ונוטל. ר' יוחנן בעי מהו שיטענון דברים שאינם ראוין לו. נשמעינה מן הדא אריסיה דבר זיזא אפקיד גבי חד בר נש ליטרא דדהבא, מית בר זיזא ומית אריסיה דבר זיזא. אתא עובדא קומיה ר' ישמעאל בר' יוסי אמר מאן לא ידע דכל מה דאית ליה לאריסיה דבר זיזא, דבר זיזא הוא, דיתיהבון לבני דבר זיזא. הוה ליה לבר זיזא בנין רב[ן]בין ובנין (ז)[ד]קיקין אמר יסבון רב[ן]ביא פלגיא (ומאן) [וכד] דדקיקא רבן יסבון פלגא. (דמר') [דמן] ר' ישמעאל בר' יוסי. אתא עובדא קומיה ר' חייא אמר אי מאן מן הדא ליתא את שמע מינה כלום. יתיהיבון לבני דאריסיה, אמר ליה מריה דפקדונא כבר יהבית פלגא. אמר ליה מה שנתת על פי ב"ד נתת, ומה שאתה נותן על פי ב"ד אתה נותן. מהו דיימרין בנוהי דאריסיה לבנוהי דבר זיזא הוו לן מאן דנסביתון. יכילון למימר להן מה שנעשה על פי ב"ד נעשה. מהו דיימרין דקיקיא לרב[ן]ביא נחלוק עמכון. יכלין למימר להו מציאה מצאנו. אמר ר' יצחק לית בין דקיקיא לרבריבא אלא כמי שניתן להם במתנה. [ערוך]: **א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א"ל גזלן לא יהיב דמי חמסן יהיב דמי. אי יהיב דמי חמסן קרית ליה, והאמר רב הונא תלוה וזבין זביניה זביני. לא קשיא הא דאמר רוצה אני הא דלא אמר רוצה אני.** פי' אע"ג דיהיב דמי כיון דבעל כרחיה שקיל ולא אמר הנגזל רוצה אני חמסן קרית ליה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

פסולה בסוכה ובמבוי. תימה דהוה ליה למימר ימעטו כדאמרי׳ בריש מסכת סוכה (דף ב.) מנוי דרבנן תני תקנתא וי״ל משום דבעי למימר כסוכה[א] נקט לשון פסולה אי נמי לפי שהיה לריך להאריך בלשון ולומר יכבה וימעטו ויחזור וידליק דלמעטו[ב] כמו שהיא מודלקת לא סגי כדאמרינן בפ׳ במה מדליקין (שבת דף כב.): הדליקה בפנים והוציאה בחוץ לא עשה ולא כלום וכבה נמי לא שנא[ג]:

הדרן עלך הכונס

מרובה. מי קתני אין בין כו׳. משמע הכא היכא דתני אין בין לא שייך למימר תנא ושייר והקשה הר״י מאורלינ״ש מהא דתנן בפ״ק דמגילה (ד׳ ח. ופס ד״ה אין) אין בין נדרים לנדבות אלא שהנדרים חייב באחריותן ונדבות אינו חייב באחריותן כדתנן בהמקדיש אלא שהנדרים באחריותן ונדבות אינו חייב באחריותן מן המעשר ונדר שהוא דבר שבחובה אין באה אלא מן החולין כדתנן בהתודה (מנחות ד׳ פב.) וי״ל דהתם לא בא לשנות כל עניין שנדר ונדבה חלוקים זה מזה אלא בא לומר שאין חיוב הבאה בזה יותר מבזה אלא אחריות אבל לענין כל תאחר זה וזה שוין וכן אין בין שבת ליום הכפורים לא איירי לכל דבריס שביניהס כגון איסור אכילה וכן אין בין י״ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד לא איירי בחומר שבשניהס כגון לאו ומיתה אלא בדבר האסור או מותר לעשות בהן ועוד י״ל דהך משנה דמגילה שנויה במסכת קנים (פ״ח מ״ח) גבי עולת העוף ועולה בין נדר בין נדבה אין באה מן המעשר כיון דאין בה אכילת אדם כדדריש בסיפרי בפ׳ עשר תעשר ת״ל ואכלת ושמחת שמחה שיש בה אכילה יצאו עולות שאין עמהן אכילה ואין להאריך כאן יותר[ד]:

מרובה קתני תנא ושייר. לשון ראשון דמייתי סייעתא לא בעי למימר דשייר דסבר דהוא לישנא דכיון דקתני מרובה אין לומר שייר כמו באין בין וכן משמע הלשון דקאמר לישנא בתרא מי קתני אין בין מרובה קתני משמע שתחילה היה סבור דמרובה הוי כמו אין בין וא״ת ומאי שייר דהאי שייר וי״ל דשייר טענת גנב באבידה דדרש לקמן רבי יוחנן דמשלם כפל ואי טעין טענת גנב בפקדון לא משלם ארבעה וחמשה בטבח ומכר[ד] אבי נמי טוען טענת גנב באבידה ועוד שמשייר שותף שגנב מחבירו ושותפין דאמר לקמן בפירקין[ה] לא משלם ארבעה וחמשה כדאמר לקמן בפירקין (ד׳ עח.:)[ו] ועוד יש מפרשים דאין לחוש הכא אם אינו משייר כי אם דבר אחד כיון דלא נחת למיינא אלא דגלי לן שיש ריבוי בכפל מארבעה וחמשה:

יצאו קרקעות כו׳. וא״ת כיון דאמעיטיי משבועה[ז] דאמרינן בפרק האזהב (ב״מ ד׳ מז.:) תיפוק ליה דאין בהם כפל בטוען טענת גנב דלא משלם אלא בשבועה כדאמרינן לקמן בשמעתין[ח] וליכא למימר דאצטריך לקופץ ונשבע דבגזול קמא (לקמן ד׳ קו.) מוכח דלא משלם אא״כ ב״ד משביעין אותו וי״ל דאצטריך להיכא דנשבע ע״י גלגול כדתנן (קדושין ד׳ סו.) זוקקין הנכסים שיש להם אחריות עם הנכסים כו׳ לישבע עליהן[ט] ומיהו לפי מאי דמסקינן לקמן האי כל ריבוי הוא מדלא כתיב הני פרטי גבי כסף וכליס וס״ל דכפל ושבועה הכל אחד ניחא דליכא אלא חד קרא לתרוייהו[י] וא״ת וגניבה בקרקע היכי שייכא וי״ל במשיג גבול[יא] א״נ במחובר לקרקע כי ההיא דר׳ גפנים טעונות וטוען שנגנבו לו ה׳ ומנא אהא דגנב (שבועות ד׳ מב.): **יצאו שטרות.** ואם תאמר למה לי קרא למעט מכפל והא אפי׳ אבדו בידים לא משלם קרן למאן דלא דאין דינא דגרמי ואפי׳ מאן דאמרינן לא הוו אלא מדרבנן כדפריש בסוף [הפרה] (ד׳ נד. ד״ה חמור) וי״ל כיון דאי איתיה לשבועה בעין חייב להחזיר[יב] (משלם) סלקא דעתך דכשמחזיר[יג] [משלם][יד] (מחזיר) הכפל עמו: רעהו

מתני׳ גז. אשטנציי״ל: **גמ׳ למעלה מעשרים אמה.** לא חזו לה אינשי ולא מפרסס ניסא ואתן לפרקומי ניסא בעינן:

הדרן עלך הכונס

מרובה. אין הגונב אחר הגנב כו׳. דכתיב[כ] וגונב מבית האיש ולא מבית הגנב: **גמ׳ בטוען טענת גנב.** גנב בא וגנבו ודרשינן לקמן בשמעתין[כא] דחייבו רחמנא כפילא אם נשבע ומגלא שקרן: **לא קתני.** אלמא נהגי ד׳ וה׳ בטוען טענת גנב אם טבח ומכר: **מי קתני אין בין.** דהוי דוקא ולא שייר מידי: **קתני.** קלא דבריס שזו מרובה על זו ושייר: **שהוקשו לקרקעות.** דכתיב והתנחלתם אותם וגו׳ (ויקרא כה): **אין גופן ממון.** אלא גורמין לגבות ממון: דהא

מסורת הש״ס

א) [נ״כ כו. שבת כח.:], ב) נעיל כב. שבת כח.:, ג) נעיל ל., ד) [שבת כח.:], ה) שבת כח.:, ו) [לקמן סט.: ועי׳ תוס׳ לקמן מז.: ד״ה אין], ז) [לקמן סג.: קו.:], ח) [סוכה נד. וש״נ], ט) נ״מ מז.: שבועות מב.:, י) [לקמן קח.:], יא) [שמות כב.], יב) [דף סג.:], יג) [עי׳ תוס׳ מגיגה ח. ד״ה אמאי ותוס׳ תענית יג.: ד״ה מאי], יד) ר״מ,

תורה אור השלם

1. כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מָכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה:

שמות כא לז

2. עַל כָּל דְּבַר פָּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שָׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

גליון הש״ס

מתני׳ החונני חייב. עיין לעיל דף מז ע״ב תוס׳ ד״ה ה״ג אמאי:

לעזי רש״י

אשטנציי״ל [אישטינציל״א]. ניצרון.

מוסף רש״י

גזי. גיזון, אשטינציל״ם (שבת כא.:) דיוקמא מן הכרזל כספסיפס מכה עליו (ב״ב כו.) פטיש. קורנס גדול של נפחים (שבת כא.:). **את הבירה.** בית גדול (לעיל כב.). **בעל גמל חייב.** אלא היה לו להגדיל בהמילתו שתכנס לתוות (שבת כא.:). **בנר חנוכה פטור.** תנוי, שכרגות פרסום מצוה הגיתה שם (שם) שמצוה להגיתה גרגות הרבים לפרקומי ניסא (לעיל כב.). **למעלה מעשרים אמה פסולה.** דלא אלמא כה עיגא למעלה מכ׳ אמה וליכא פרסומי ניסא (שבת כב.). **סוכה וכמבוי.** דתנן בהו בהיא בעיריונין (כ.) ומסכת סוכה (כ.). דספליי (שבת כב.).

הדרן עלך הכונס

משלם תשלומי ארבעה וחמשה. כגנב עצמו, דנפקא ליה מגנב הגנב (לקמן סג.). **על כל דבר פשע.** סיפיה דקרא משמעי בטוען טענת גנב לו בגנב עצמו (ב״מ נז.).

מוסף תוס׳

א. דשייך לומר בה פסולה דלא מצי למימר בו ימעט. ר״מ. שהיא מן התורה. תוס׳ שבת כב ע״ב ד״ה גר מעכה. ב. ולהניח. תוס׳ שבת שם. ג. דאפי׳ למ״ד הנחה עושה מצוה (שבת כב ע״ב) צריך לכבותה ולהדליקה, שלא

מסורת הש״ס

ה) [נ״כ כו. שבת כח.:], ו) נעיל כב. שבת כח.:, ז) נעיל ל., ח) [שבת כח.:], ט) שבת כח.:, י) [לקמן סט.: ועי׳ תוס׳ לקמן מז.: ד״ה אין], יא) [לקמן סג.: קו.:], יב) [סוכה נד. וש״נ], יג) נ״מ מז.: שבועות מב.:, יד) [לקמן קח.:], טו) [שמות כב.], טז) [דף סג.:], יז) [עי׳ תוס׳ מגיגה ח. ד״ה אמאי ותוס׳ תענית יג.: ד״ה מאי], יח) ר״מ,

רבינו חננאל

[ערוך]: **מתני׳.** גץ היוצא מתחת הפטיש ויצא והזיק חייב. פי׳ אותן השברים שיוצאין מתחת הפטיש כשמכה [הנפח] על הברזל שבסדן נקראין גיצין.

הדרן עלך הכונס

פרק שביעי - [מרובה מידת תשלומי כפל ממידת תשלומי ארבעה וחמשה כול׳. דייקינן דשורין מידת [תשלומין] כפל תשלומי ד׳ ה׳, אלא שמידת כפל נוהגת בכל דבור ומידת תשלומי ד׳ ה׳ אינה נוהגת אלא] בשור ושה בלבד. שמע מינה דגנב עצמו, וטוען [טענת גנב, כגון שהפקיד אדם שור אצל] חבירו וגנבו הוא משל(ם) מי שהפקדון אצלו, וטען שנגנבה, כלומ׳ גנבוהו אחרים, ונמצא שהוא גנבו, דינו ודין הגנב עצמו שוה, חיים משלם תשלומי כפל, טבחו או מכרו משלם ד׳ ה׳]. לימא **מסייעא ליה לר׳ חייא בר אבא** כדמפרש בהן[גזול קמא (לקמן קו. ב)]...

בהכי, מי קאתני אין בין תשלומי כפל לתשלומי ד׳ ה׳... ב) כל דבר להיותן זה וזה שוין בו, כדתנן (מגילה ח. א) אין בין נדרים [לנדבות אלא שהנדרים חייב באחריותן] ונדבות אינו חייב באחריותן כש ג)... [כ]ל דבריהן שוין..[...ד) **אלא דבר** פשע בול׳. רבינו כל [דבר] המטלטל וגופו ממון ומיעטנו הקרקעות [והעבדים] ומיעטנו עוד השטרות וההקדשות. ופרכינן אי מה הפרט מפורש שור חמור שה, בהמה] טהורה ובהמה טמאה שפירש הכת׳ (ויקרא יא, ח; שם, לט-מ) בהן טומאה במגע ובמשא, אבל עופות דלית ...ה) במגע ולא במשא, לא.

ו) גל״ל ״ולא סלקא שמעתא, ונדחית״.

ז) גל״ל ״דמשמע דלא שייר תנא מידי, וללמד בשאר״. ג) גל״ל ״כשאמ׳ הרי זה, הא׳ ד) גל״ל ״מרובה קאתני, תנא ושייר״. ה) גל״ל ״בהן טומאה לא״.

יאמר הרואה לצורכו הוא דאדלקה. עיתוקן ב ע״ל תוד״ה קוסס. ד. כדבעי למימר השתא להאי לישנא. ר״מ. ה. מעלמא וטבח האחד שלא מדעת חבירו. ר״מ. ו. דלא קרינן ביה וטבחו כולו באיסור. ר״מ. ז. מכי יתן איש אל רעהו (שמות כב, ו). ר״מ. ח. [ן]בשלמא למ״ד (לקמן סג ע״ב) חד בגנב וחד בטוען טענת גנב איצטריך למעוטינהו מכפל משום גנב עצמו, אלא למ״ד תרוייהו בטוען טענת גנב לא איצטריך. תוס׳ שבועות מב ע״ב ד״ה עב. ט. אבל קשה דאמאי איצטריך רעהו למעוטי הקדש מכפל, דהתם לא שייך גלגול. תוס׳ שבועות שם. י. ותרוייהו מימעטי מעל כל דבר פשע. תוס׳ שבועות שם. יא. ששינה יחד התקוענה בינו ובין שדה חבירו, ודרך המסיג לעשות בסתר והוי עליה גנב. רבינו יהומן מלעיל. וטוען טענת גנב נמי שטוען שאחרים הסיגו הגבול ונמצא שהוא המסיג, וכגון שמינהו בקרקע לשומרה. ר״מ. ועי׳ שיטמ״ק בשם הר״מ מגרמיש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דהא כל חד וחד כלו ופרט באנפיה נפשיה דרשינן ליה. כלומר היכא דאיכא פרטי יתירי כל חד וחד מרבי כעין דיליה ולא דרשינן כולהו בהדי הדדי דליהוי כעין הפרט דשלמה לרבות בעלי חיים שאין נגילתן מטומאה כדאמר לקמן [סד:] כדתני דבי חזקיה שדי שור בין המצא למצא כו' שדי חמור בין המצא למצא אלמא כל חד וחד באפי נפשיה מדרש: **ג"כ.** דכעין הפרט בכל לדדין הוא דמייתי לא נכתוב אלא חד מהני פרטי דבעלי חיים וממרבי כעין הפרט כל שנגלתו מטומאה ומדכתב פרטי יתירי תנס עניין לרבות שאר בעלי חיים: **קדוש בבכורה.** כעין שור ושה הוא דמתרבי מכעין הפרט דחמור דדמי ליה בתלת לדדין בעלי חיים ובבכורה ובגלתו מטומאה אבל בני ואיל דלא דמי ליה אלא בתרתי לא להכי כתב שור דאם אינו עניין לו תנהו עניין לשאינו קדוש בבכורה דדמי מיהת בתרתי לפרטא ג"ח ובגלתו מטומאה ולעולם עופות לא: **ר"ג ר"ש לאתויי עופות שור וחמור שה למה לי לאתויי עופות: ואימא עזורין.** דדמי לפרטא קלת דיש טומאה בגבלתם קלת לטומא בבית הבליעה: **אבל עופות טמאים לא.** דלית בהו טומאה כדאיתא בחולין (ד' ק:) יכול תהא נבלת עוף טמא מטמא בגדים אבית הבליעה ת"ל[ד] נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה מי שאינו אינו מטוס בל תאכל גבילה וטריפה יצא זה שאין אינו מטוס בל תאכל גבילה וטריפה אלא מטוס בל תאכל טמא: **פרי מפרי.** ולד מולד וגפן מחרגן למעוטי מיס ומלח וכמיהין ופטריות: **גידולי קרקע.** למעוטי דגים: **מבדי כפיב.** בראש הפרשה כלל ופרט כי יתן איש ודרשינן ליה בפרק הזהב [ב"מ מ:] לענין שבועת שומרין למימר דאין נשבעין אלא על כעין הפרט שמטלטל וגופו ממון: **ואי ס"ד באי על כל דבר פשע.** דאתא לענין כפל למידרשיה בכלל ופרט וקרא אתא ולא מתרבי לכפל אלא כעין הפרט לכתבינהו להני פרטי בקרא קמא ולדרוש כל חד באפי נפשיה כדקאמרת דהא בקרא קמא נמי כפילא כתיב אלא ש"מ האי כללא דקרא בתרא ריבויא הוא ולענין כפל [לא] דרשינן כלל ופרט וקרא קמא דכתיב ביה כלל ופרט לענין שבועה הוא דאתא דלכתיב בתריה[ה] ונקרב בעל הבית וגו': **שלמה.** יש לה סימנים כדאמרינן בחלו מליאות [ב"מ דף מ.] מה שלמה מיוחדת שיש לה סימנים כו': **למעוטי דבר שאינו מסויים.** שאין לבעליס סימן בו שפטור מכפל: בחבירה

ו) רעהו אמר רחמנא. ולא הקדש תימה לר"י ומאי איצטריך רעהו למעוטי הקדש מכפל בטוען גנב הא ליכא שבועה בהקדש ומסקנא דנפיק כפל ושבועה מחד קרא ש"מ וא"ת דלקמן נפקא לן בפרקין (ד' עו.) למעט הקדש מוגזב מבית האיש ולא מבית הקדש וי"ל דהתם נמי לא מאיש קדשים דגבי הקדש נמי שייך לשון איש ולא משום דכתיב (שמות טו) ה' איש מלחמה[א] אלא משום דבכל דבר שהוא לשון זכר שייך לשון איש ואשה על לשון נקבה כגון אשה אל אחותה בקרסים (שם כו) אלא התם ה"פ מבית איש דשייך ביה רעהו כדכתיב ולא מבית הקדש ואגב דגבי גנב [ז] איצטריך למנקט האי ליטנא למידרש ולא מבית הגנב נקט ליה נמי לענין הקדש[ח]: **דהא כל חד וחד דרשינן כלל ופרט באפי נפשיה.** וא"ת והא לקמן גבי ונתת הכסף[ב] דרשינן כולהו פרטי בתחת ובפרק קמא דקדושין (ד' ח. ושם) גבי העניקה[ג] וי"ל כיון דכתיב על אבל פרטא כדכתיב על שור שה חמור על שה על שלמה ש"מ למידרש כל חד וחד פרטא באפי נפשיה אי נמי ע"כ אית לן למידרש כל חד פרטא באפי נפשיה ולמעט עופות דאי לאו הכי לשתוק מכולהו פרטי ולכתוב שלמה לחודיה ותו לא דמשלמה אתי כל מילי בין בעלי חיים בין אינם ב"ח מכלל ופרט וכלל דמשוס דהוו ב"ח לא גרעי והשתא בתחילה כשהקשה ואימא מה הפרט מפורש דבר שנגלתו מטומאה כו' הו"מ למפרך קושיא אחריתי לפי מה שסובר דאמרינן מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון לא לכתוב אלא שלמה לחודיה ולשתוק מכל שאר פרטי אלא הא עדיפא ליה למיפרך שמקשה דאפי' מה שאמר אין אמת: **דלא מטמא נבלתו.** כדממעט להו בתורת כהנים ובזבחים בפ' חטאת [העוף] (ד' פט:):

למה לי. להדר למכתב כללא אחריתא אלא לאו ש"מ כל ריבויא הוא לפי מאי דמסיק השתא

ח) (כל ריבויא הוא השתא) נפיק מקרא דהכא כפל ושבועה וא"ת ל"ל דכתב רחמנא כל הני פרטי לא לכתוב אלא כסף ומיהא שמעינן דבר המטלטל וגופו ממון מכלל ופרט וכלל[ד] וכי תימא אלא הייתי דוחסו לכלל ופרט משום דאיצטריך לדדרשינן בשבועות (דף לט: ושם ד"ה מה) מה כליס שנים והא ע"כ כלל ופרט דרשינן ליה בהזהב (ב"מ דף מ: ושם ד"ה כי) לענין שבועה דאין נשבעין על הקרקעות ועל עבדים ושטרות וכפל ושבועה הכל אחד מדקאמר לכתבינהו להנך פרטי הכא והיכי הוה מצי למכתבינהו[ה] א"כ היינו ממעט עופות טמאים[ו] משבועה[ז] אלא ע"כ אם ממעטא מכפל ג"כ משבועה ממעטא[ח] ועוד מי הוה כתיב להו הכא לא הוה דרשינן להו גבי כפל אלא גבי שבועה אלא פשיטא לן דהני קראי קיימי אכפל ושבועה וי"ל כסף או כליס כלכתיב בתריה[ט] ונקרב בעל הבית וגו': **שלמה.** יש לה סימנים כדאמרינן בחלו מליאות [ב"מ דף מ.] מה שלמה מיוחדת שיש לה סימנים כו': **למעוטי דבר שאינו מסויים.** שאין לבעליס סימן בו שפטור מכפל: בחבירה

ט) (כל ריבויא הוא השתא) נפיק מקרא דהכא כפל ושבועה וא"ת ל"ל דכתב רחמנא כל הני פרטי לא לכתוב אלא כסף ומיהא שמעינן דבר המטלטל וגופו ממון מכלל ופרט וכלל[ד] וכי תימא אלא הייתי דוחסו לכלל ופרט משום דאיצטריך לדדרשינן בשבועות (דף לט: ושם ד"ה מה) מה כליס שנים והא ע"כ כלל ופרט דרשינן ליה בהזהב (ב"מ דף מ: ושם ד"ה כי) לענין שבועה דאין נשבעין על הקרקעות ועל עבדים ושטרות וכפל ושבועה הכל אחד מדקאמר לכתבינהו להנך פרטי הכא והיכי הוה מצי למכתבינהו[ה] א"כ היינו ממעט עופות טמאים[ו] משבועה[ז] אלא ע"כ אם ממעטא מכפל ג"כ משבועה ממעטא[ח] ועוד מי הוה כתיב להו התם לא הוה דרשינן להו גבי כפל אלא גבי שבועה אלא פשיטא לן דהני קראי קיימי אכפל ושבועה וי"ל כסף או כליס לא כלכתיב בתריה[ט] ונקרב בעל הבית וגו': **שלמה.** יש לה סימנים כדאמרינן בחלו מליאות [ב"מ דף מ.] מה שלמה מיוחדת שיש לה סימנים כו': **למעוטי דבר שאינו מסויים.** שאין לבעליס סימן בו שפטור מכפל: בחבירה

י) (לעיל) המטלטל וגופו ממון ולפי שדרשה זו שגורה בגמרא נקט בענין זה[ד]: **חד למעוטי קרקעות.** שטרות הוה ליה למעוטי בריש דאמר טפי למעוטי כדמוכח לקמן בפ' בתרא (ד' קח:) דלמאן דדרש ריבוי ומיעוטי לא הוה ממעטו אלא שטרות[יא]: **וחד למעוטי עבדים.** אע"ג דלעיל יליפינן עבדים מדאתקום לקרקעות[יב] הכא כיון דכתיב כל ריבוי[יג] בעי לכל חד מיעוט באפי נפשיה:

דבר שאינו מסויים. פירש הקונטרס דבר שאין לבעליס סימן בו וקשה מה לי יש בו סימן מה לי אין בו סימן ומפרש ריב"א כגון ההיא דתנן בשבועות הדיינין (שבועות ד' מב: ושם ד"ה על) אין נשבעין אלא על דבר שבמדה שבמשקל ושבמנין לאפוקי בית אלא מסרתי לך וכיס אלא והלה אומר מה שהנחת אתה נוטל אבל זה אומר עד החלון וזה אומר עד הזיז חייב ומנא ליה הא סברא אי לא משום דדרשינן משלמה[יד] ועוד היינו יכולין לפרש דבר המסויים[טו] כי ההיא דפרק הזהב (ב"מ ד' מז.) מה נעל דבר מסויים כו' לאפוקי חלי ריימון וחלי אגוז אלא וכן אמרינן לקמן (דף סד:) גבי דרשה דהמלא תמלא דאמר שדי חמור בין המצא למצא שאינו מסויים היינו חלי ריימון וחלי אגוז דממעטו להו מכפל ודבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין דמצרכי גבי חיוב שבועה מיפוק ליה ממשמעות דכי הוא זה יש ספרים דגרסי לקמן לאתויי דבר שאינו מסויים ואין נראה דמהיכא הוה ס"ד למעוטי דאיצטריך קרא לאתויי לאף על גב דממעטינן ליה לענין טוען טענת גנב מכפל בגנב עצמו מהיכא אתי אלא למעוטי גרס ואף על פי שנתמעט מגנב עצמו בפסוק הראשון אין למעט בכך בפסוק האחרון עד שימעטו הכתוב בהדיא דהא קרקעות ועבדים ושטרות איצטריך למעוטי ולא יליפינן מהדדי טו: והעדים

דהא כל חד וחד כלל ופרט באפי נפשיה דרשינן ליה אבל עופות לא א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא הי נכתוב רחמנא אי כתב רחמנא שור הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין שאין קרב לגבי מזבח לא ואי כתב רחמנא חמור הוה אמינא קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא אמרי א"כ נכתוב רחמנא שור וחמור שה למה לי ש"מ לאתויי עופות ואימא לאתויי עופות טהורים דומיא דשה דמטמא בגדים אבית הבליעה אבל עופות טמאים דלית בהו טומאה דלא מטמאי בגדים אבית הבליעה לא כל ריבויא הוא וכל היכא דכתב כל ריבויא הוא והא גבי מעשר דכתיב כל וקא דרשינן ליה בכלל ופרט דתני'[ט] [1] ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך כלל בבקר ובצאן וביין ובשכר פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע אמרי בכל כללא כל ריבויא הוא ואיבעית אימא כל כללא הוא מיהו כל דהכא ריבויא הוא מכדי כתיב מעיקרא כלל ופרט וכלל דכתיב [2] כי יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט לשמור הדר וכלל ואי סלקא דעתך האי על כל דבר פשע נמי לכלל ופרט הוא דאתא נכתוב רחמנא להני פרטי גבי האיך כלל ופרט על כל דבר פשע למה לי ש"מ ריבויא הוא השתא דאמרת כל ריבויא כל הני פרטי למה לי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות שלמה למעוטי דבר שאינו מסויים על כל אבידה לבדר' חייא בר אבא [3] דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן הטוען טענת גנב באבידה

1. וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָּׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: דברים יד כו

2. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: שמות כב ו

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דבר וכו' לאפוקי חצי ריימון. עי' שבת דף נג ע"ב תוס' ד"ה אמלי: **באי"ד** הגרמי לקמן לאתויי דבר שאינו מסויים. עיין בהגלא"ש פ"ק דקדושין סי' ג:

רבינו חננאל

ושקלינן וטרינן, ומרבינן עופות טהורות דאית בהו טומאת ... ט) טמאה בבית הבליעה, משום דהא קרא (יחב) יתירא. אלא עופות טמאין דלית לבבילתן טמא... י), מנין שזה הדין נוהג בהן. ופרקינן, כלל הוא שדנין אותו בכלל ופרט, אבל כגון על כל דבר פ[שע ריבו]יא הוא, ואפילו עופות טמאין. ואקשינן, וכל היכא דכת' כל ריבויא הוא, והא גבי מעשר [דכת' כל ודר]שינן ליה בכלל ופרט, ודברים פשוטין הן. **שלמה למעוטי דבר שאינו** מסויים בטענ[...]. **על כל אבדה, לבדר' יוחנן דאמ' הטוען טענת גנב**

ט) תל"ל 'בבילה, שמביאין'. י) תל"ל 'טמאנה בכלל'.

א) לעיל נד: מזר לה: עיי"ש ס:, ב) ב"מ מז: שבועות מנ., ג) לעיל מ. לקמן קו:, ד) [ויקרא כב], ה) [שמות כב], ו) שייך לעיל:, ז) [לקמן סט:], ח) [ועיין תוספות בכורות יא. ד"ה וגובב], ט) ס"ל ב"ג, י) עיין בר"מ, כ) עיין רש"ל.

מוסף רש"י

פרי מפרי. ולד מולד, יין מענבים וסכר מתמרים, למעוטי מכהין וסטריות ומים ומלח לפיהו פרי מפרי (לעיל נד:) עגל נולד מאמו וכן שה, ומענבים מחרגים שזורעין בתרלגים (שרובין בז:). **וגדולי קרקע.** שטלן ניזוקין וגדילין מן הקרקע (שם) למעוטי דגים שאינן נקחין בכסף מעשר (לעיל נד:). **דכתיב כי יתן איש אל רעהו.** כסף או כלים לשמור וגו', פרשת שומר חנם היא, למעוטי בהמה[ל] (ב"מ נד.) פרשה דאשה בשומר חנם ומביא בשומר שכר ושלשת בשומ[ל], וגבי שומר חנם אין לו עליו אלא שבועה, כדכתיב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו (שבועות מג.).

מוסף תוס'

א. דא"כ בכלל רעהו נמי הוה, דכתיב רעך ורע אביך אל תעזוב, הכ"פ מגרמשא בשעמ"ק. ב. דאיכא נמי פרטי טובא. ר"פ. ג. מיהו בקונטרס פירש דהכא אית לן למדרשיה כל חד באפי נפשיה כדדרשינן לקמן שדי שור בין המצא למצא שדי חמור וכו', ולא נהירא דלא דמי דהתם אין הפרטות בין הכללות דהמצא המצא, אבל הכא שכל הפרטות נכתבו יחד בין ב' הכללות א"כ יש לנו לדורשם כאחת כמו גבי ונתת הכסף. ר"פ, ועי' מהר"ם. ד. ומיהו שלמה ודאי היה צריך לכתוב גבי אם כסף או כלים למעוטי דבר שאינו מסויים. תוס' שלמן בשעמ"ק. וכ"כ במהרש"ל. ה. [הא] אי כתבינהו התם בההוא קרא. כ"פ. ו. אפילו. ר"פ. ז. [ו]לכך כתבינהו הכא בהאי קרא דעל כל דבר פשע דלא במעיט אלא מכפל. ר"פ. ח. דסברא הוא להיות להם דין אחד, ועוד דאשבועה נמי קאי האי קרא דעל כל דבר פשע דכתיב לעיל מינה ונקרב בעל הבית וגו' ואמרינן לקמן דלשבועה קאי. כ"פ. ט. אף כסף שנים ומה כסף דבר חשוב וכו'. תוס' ב"מ מ ע"ב סוד"ה כי יתן. וכי יתן איש לומר דאין נתינת קטן כלום (לקמן קו ע"ב) לשמור ולא לקרוע ולא לחלק לעניים כדדרשינן בהאי קרא בהחובל (לקמן צג ע"א). ר"פ. י. בתוס' שבועות מב ע"ב סוד"ה על כל: ואגב ריהטא נקט האי תנא כלל ופרט וכלל דבמדה זו נמי ממעטי כל הני. יא. אלא דסוף סוף קממעט בין שטרות בין קרקעות, דאיכא מיעוטא לכל חד וחד, ונקט קרקעות בריש איידי דנקט להו בריש לעיל כדדריש להו בכלל ופרט וכלל. ר"פ. יב. וכל שנתמעטו קרקעות נתמעטו עבדים. רשב"ם. יג. ואיכא למימר דרבי כל מילי. רשב"ם. יד. ונתמעטו כאן מפני שאין נשבעין עליהם. רשב"ם. טו. שלם. רש"י ב"מ מז סוע"ב. ולומר שעל דבר שאינו מסויים, שאינו שלם, אינו משלם תשלומי כפל. רשב"ם. טז. [ד]סלקא דעתך להחמיר טפי בטוען טענת גנב הקל, דנשבע לשקר, דהא טוען טענת גנב לא מחייב אלא בשבועה. ר"פ דף ס"ב ד"ה המלא, ועי' מהר"ם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות